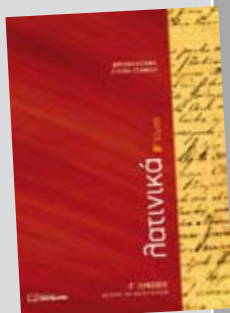

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΜΑΡΙΑ ΜΠΙΤΣΙΚΑ
ΕΛΕΝΗ ΤΣΑΜΙΛΗ
ΝΙΚΟΛΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΗΣ**Contumeliam si dices, audies**
Εάν προσβάλλεις, θα προσβληθείς
Plautus, *Pseudolus*ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

Κυκλοφορούν

Λατινικά α' & β' τόμος
Γ' Λυκείου
Θεωρητική Κατεύθυνση
Ε. Καϊάφα, Ε. Τσαμίλη**Λατινικά**
Β' Λυκείου
Θεωρητική
Κατεύθυνση
Ε. Καϊάφα
Ε. Τσαμίλη

ΚΕΙΜΕΝΑ XXIX ΚΑΙ XXXIV

Α. Να μεταφράσετε τα αποσπάσματα:

Cum Octavianus post victoriam Actiacam Romam rediret, homo quidam ei occurrit corvum tenens; eum instituerat haec dicere: «Ave, Caesar, victor imperator». Caesaris multum interfuit corvum emere; itaque viginti milibus sestertium eum emit. Id exemplum sutorem quendam incitavit, ut corvum doceret parem salutationem. Diu operam frustra impendebat; quotiescumque avis non respondebat, sutor dicere solebat «Oleum et operam perdidit».

Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt, is fores reserari eosque intromitti iussit. Praedones postes ianuae tamquam sanctum templum venerati sunt et cupide Scipionis dextram osculati sunt. Cum ante vestibulum dona posuissent, quae homines deis immortalibus consecrare solent, domum reverterunt.

Β. Παρατηρήσεις

1.α Να γράψετε τις συνεκφορές στις πτώσεις που ζητούνται:

homo quidam: γενική ενικού και αιτιατική πληθυντικού
victor imperator: δοτική ενικού και αφαιρετική πληθυντικού**parem salutationem:** αφαιρετική ενικού και γενική πληθυντικού

β. Να γράψετε τους τύπους των αντωνυμιών που ζητούνται:

quendam: την ίδια πτώση σε όλα τα γένη στον αντίθετο αριθμό**haec:** γενική πληθυντικού σε όλα τα γένη**eum:** αφαιρετική ενικού σε όλα τα γένη

γ. Να γράψετε τους τύπους στις πτώσεις που ζητούνται:

tenens: δοτική ενικού και γενική πληθυντικού στο θηλυκό γένος**cupide:** τον ίδιο τύπο στο συγκριτικό βαθμό**milibus:** ονομαστική και γενική πληθυντικού**avis:** αφαιρετική ενικού και αιτιατική πληθυντικού**deis:** ονομαστική και αιτιατική πληθυντικού**domum:** γενική ενικού και πληθυντικού

2. Να γράψετε τα ρήματα όπου σας ζητείται (στους περιφραστικούς τύπους να λάβετε υπόψη το υποκείμενο):

rediret: το ίδιο πρόσωπο στην οριστική μέλλοντα και υπερσυντελικού**dicere:** το β' ενικό προστακτικής μέλλοντα και στις δύο φωνές**ave:** το απαρέμφατο ενεστώτα**interfuit:** τον ίδιο τύπο στην υποτακτική του ίδιου χρόνου**respondebat:** το απαρέμφατο μέλλοντα στην παθητική φωνή**solebat:** το απαρέμφατο μέλλοντα και παρακειμένου**rettulerunt:** το σουπίνιο και στις δύο πτώσεις**reserari:** το α' πληθυντικό οριστικής και υποτακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή**venerati sunt:** το απαρέμφατο ενεστώτα**reverterunt:** το β' πληθυντικό οριστικής και υποτακτικής παρατατικού.3.α **Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt:** i. να αντικαταστήσετε το σύνδεσμο εισαγωγής της δευτερεύουσας πρότασης με τον ιστορικό / διηγηματικό cum και να επιφέρετε τις απαραίτητες αλλαγές, ii. να αντικαταστήσετε τη δευτερεύουσα πρόταση με επιρρηματική μετοχή.β. **Romam, milibus, sestertium:** να αναγνωρίσετε το συντακτικό ρόλο των τύπων και να δικαιολογήσετε την πτώση τους.γ. **is fores reserari eosque intromitti iussit:** να μετατρέψετε την παθητική σύνταξη σε ενεργητική και να αναφέρετε τη σημασιολογική διαφορά.4.α **Id exemplum sutorem quendam incitavit, ut corvum doceret parem salutationem:** να μετατρέψετε τον πλάγιο σε ευθύ λόγο.β. **domum:** να εκφράσετε την κίνηση από τόπο και τη στάση σε τόπο με το ίδιο ουσιαστικό.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Α. Μεταφράσεις

Όταν ο Οκταβιανός επέστρεψε στη Ρώμη μετά τη νίκη στο Άκτιο, πήγε να τον συναντήσει κάποιος άνθρωπος κρατώντας ένα κοράκι. Το είχε διδάξει να λέει αυτά: «Χαίρε, Καίσαρα, νικητή στρατηγέ». Ο Καίσαρας ενδιαφέρθηκε πολύ να αγοράσει το κοράκι. Το αγόρασε λοιπόν για είκοσι χιλιάδες σηστερτίους. Αυτό το παράδειγμα παρακίνησε κάποιον παπουτσή να μάθει σε ένα κοράκι τον ίδιο χαιρετισμό. Για πολύ καιρό μάταια κόπιαζε. Κάθε φορά που το πουλί δεν απαντούσε, ο παπουτσής συνήθιζε να λέει «Κρίμα στον κόπο μου».

Όταν οι δούλοι του σπιτιού ανέφεραν αυτά στο Σκιπίωνα, αυτός διέταξε να ανοιχτούν οι πόρτες και αυτοί να μπουν. Οι ληστές προσκύνησαν τις παραστάδες της πόρτας σαν ιερό ναό και με πάθος φίλησαν το δεξί (χέρι) του Σκιπίωνα. Αφού τοποθέτησαν μπροστά στην είσοδο δώρα, τα οποία συνηθίζουν οι άνθρωποι να αφιερώνουν στους αθάνατους θεούς, επέστρεψαν στον τόπο (τους).

Β. Παρατηρήσεις

1.α **hominis cuiusdam, homines quosdam / victori imperatori, victoribus imperatoribus / pari salutatione, parium salutationum**β. **quosdam quasdam quaedam, horum harum horum, eo ea eo**γ. **tenenti, tenentium / cupidus / milia, milium / avi, ave, aves, avis / dei, dii, di, deos / domus, domi, domorum, domuum**

2. redibit, redierat / dicito, dicitor / avere / interfuerit / responsum iri / solitum esse, solitum esse / relatum, relatu / reseratur, reseremur / venerari / revertabimini, reverteremini

3.α i. cum haec domestici Scipioni rettulissent,
ii. his a domesticis Scipioni relatis

β. Romam: απρόθετη αιτιατική κίνησης σε τόπο (κύριο όνομα πόλης), milibus: αφαιρετική οργανική της συγκεκριμένης αξίας (συγκεκριμένο ποσό συναλλαγής ή αγοραπωλησίας), sestertium: γενική διαιρετική / γενική του περιεχομένου (εξαρτάται από το απόλυτο αριθμητικό επίθετο milia)

γ. is fores reserare eosque intromittere iussit (domesticos) – σύνταξη του ρήματος iubeo: και με ενεργητικό απαρέμφατο (οπότε και δηλώνεται το υποκείμενο σε αιτιατική) και με παθητικό απαρέμφατο, όταν δε θέλουμε να δηλώσουμε το υποκείμενο. Η σύνταξη αυτή προτιμάται σε στρατιωτικές διαταγές, απαγορεύσεις (που ξέρουμε ότι απευθύνονται στους στρατιώτες). Σχολικό βιβλίο Β΄ λυκείου, σελίδα 119

4.α corvum parem salutationem doceam!

β. domo: επιρρηματικός προσδιορισμός της κίνησης από τόπο (αφαιρετική), domi: επιρρηματικός προσδιορισμός της στάσης σε τόπο (γενική)

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

ut corvum doceret parem salutationem

Δευτερεύουσα ουσιαστική βουλητική, αναφέρεται στο παρελθόν, λειτουργεί συντακτικά ως έμμεσο αντικείμενο στο incitavit.

quotiescumque avis non respondebat

Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική, εκφράζει αόριστη επανάληψη στο παρελθόν, λειτουργεί συντακτικά ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα της κύριας.

Haec postquam domestici Scipioni rettulerunt

Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική, εκφράζει το προτερόχρονο στο παρελθόν, λειτουργεί συντακτικά ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα της κύριας.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Τίτος Μάκκιος Πλάυτος (250 -184 π.Χ.)

Γεννήθηκε γύρω στα 250 π.Χ. στην ομβρική πόλη Σαρσίνια. Νεαρός πήγε στη Ρώμη, όπου εργάστηκε στο θέατρο. Για ένα διάστημα έκανε τον έμπορο με τις οικονομίες που είχε μαζέψει, χωρίς επιτυχία όμως, γι' αυτό κι αναγκάστηκε να πιάσει δουλειά σ' έναν φούρνο - δούλευε το βαρύ κερόμυλο. Εκεί, στις ελεύθερες ώρες του, έγραψε τρεις κωμωδίες, που, καθώς φαίνεται, είχαν μεγάλη επιτυχία, ώστε γρήγορα παράτησε το ψωμάδικο κι αφιερώθηκε στη συγγραφή θεατρικών έργων. Πέθανε δοξασμένος στη Ρώμη το 184 π.Χ. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που υπάρχουν, του αποδίδονται 130 κωμωδίες, αλλά οι αναμφίβολα γνήσιες είναι 21. Από αυτές σώζονται οι 20. Η διαφορά αυτή των αριθμών σίγουρα οφείλεται στη μεγάλη δημοτικότητα του Πλάυτου στα μεταγενέστερα χρόνια - κωμωδίες του ανεβάζονταν και στην εποχή του Διοκλιτιανού. Έτσι οι διάφοροι μιμητές ή θεατρικοί συγγραφείς, χρησιμοποιώντας τ' όνομά του, εξασφάλιζαν μ' αυτόν τον τρόπο, το ενδιαφέρον του κοινού προκαταβολικά. Οπωσδήποτε όμως πρέπει να θεωρήσουμε ότι δραματική παραγωγή του Πλάυτου είναι αρκετά μεγαλύτερη από τη σωζόμενη. Ασχολήθηκε αποκλειστικά με το είδος Fabula Palliata, τη λατινική δηλαδή διασκευή ελληνικών έργων. Δανείζεται τα θέματά του -πλοκές, πρόσωπα, καταστάσεις- από την πλούσια παραγωγή της «Νέας Κωμωδίας», βασικά από το Μένανδρο, τον Φιλήμονα και τον Δίφιλο. Όλα τα εξωτερικά γνωρίσματα της τέχνης του είναι ελληνικά, ο αστικός και λαϊκός κόσμος της ελληνικής δραματολογίας της εποχής: ο πονηρός δούλος, ο παράσιτος, ο καυχησιάρης, ο μαστροπός, ο δολοπλόκος, ο στριμμένος κλπ.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΙΧΑΛΕΑΚΟΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΙΟΤΡΟΠΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΠΑΠΠΑ

Οι πίνακες που έχουν τουλάχιστον δύο γραμμές και τουλάχιστον δύο στήλες καλούνται πίνακες δύο διαστάσεων. Όταν ο πίνακας δύο διαστάσεων έχει ίσο αριθμό γραμμών και στηλών, καλείται τετραγωνικός. Ο τετραγωνικός πίνακας που έχει τα στοιχεία τις πρώτης του διαγωνίου ίσα με μηδέν καλείται τριγωνικός. Ο τετραγωνικός πίνακας έχει δύο διαγωνίους. Την πρώτη ή κύρια με ίδιες συντεταγμένες στα στοιχεία του και τη δεύτερη ή δευτερεύουσα με συντεταγμένες των στοιχείων του $I + Y = N + 1$, αν N το πλήθος γραμμών και στηλών του.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Νικλάους Βερθ
(1934)

Ελβετός από το Βίντερτουρ πανεπιστημιακός καθηγητής ηλεκτρονικών υπολογιστών, που έχει συνδέσει την ακαδημαϊκή, ερευνητική δραστηριότητά του με τη δημιουργία γύρω στο 1970 της γλώσσας Pascal και την προσαρμογή της στην Algol. Παράγωγες προγραμματιστικές γλώσσες που σχεδίασαν οι ομάδες εργασίας του Wirth είναι επίσης οι Modula, Modula-2 και Oberon. Η πανεπιστημιακή διαδρομή του Wirth ξεκίνησε με τρεις σημαντικές υποτροφίες. Από το Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Ζυρίχης το 1959, από το γαλλόφωνο Πανεπιστήμιο του Καναδά Λαβάλ το 1960 και από το περίφημο Μπέρκλεϊ της Καλιφόρνιας το 1963. Από το 1963 έως το 1967 εργάστηκε ως βοηθός καθηγητή στο επίσης διάσημο καλιφορνέζικο Πανεπιστήμιο Στάνφορντ και το 1968 πήρε την έδρα της Πληροφορικής στο Ελβετικό Ομοσπονδιακό Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Ζυρίχης συμμετέχοντας παράλληλα σε μελέτες του Xerox PARC της Καλιφόρνιας. Κλασικά εγχειρίδια στον χώρο του Software Engineering έχουν μείνει το άρθρο του «Program Development by Stepwise Refinement» και το βιβλίο που έγραψε το 1975 με τίτλο «Algorithms+Data Structures=Programs».

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 11 ►

Θέμα 1^ο

Ο όμιλος φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης «ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ» αποτελείται από 24 φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης σε όλη την Ελλάδα. Ο όμιλος, στο πλαίσιο της χάραξης νέας οικονομικής πολιτικής, αποφάσισε τη συλλογή οικονομικών στοιχείων για τη δεκαετία 2001-2010. Ζήτησε, στο πλαίσιο αυτό, από μια εταιρεία παραγωγής λογισμικού την παραγωγή κατάλληλου προγράμματος. Η εταιρεία αποφάσισε να δημιουργήσει το παρακάτω λογισμικό που θα δούλευε ως εξής:

1) Να εισάγει τα δεδομένα, που θα είναι τα ονόματα των περιοχών που βρίσκονται οι μονάδες στον πίνακα ΠΕΡΙΟΧΗ[24], τα κέρδη των μονάδων τη δεκαετία στον πίνακα ΚΕΡΔΗ[24, 10] και τα έτη της δεκαετίας στον πίνακα ΕΤΗ[24, 10]. Για λόγους ορθότητας των δεδομένων, οι τιμές του πίνακα ΚΕΡΔΗ είναι θετικοί πραγματικοί αριθμοί που δεν υπερβαίνουν τις 250000€.

2) Για κάθε μονάδα υπολόγιζε και εμφάνιζε το μέσο ετήσιο κέρδος.

3) Για όλο τον όμιλο υπολόγιζε και εμφάνιζε το συνολικό κέρδος κάθε χρονιάς της υπό διερεύνηση δεκαετίας.

4) Για κάθε φροντιστήριο εμφάνιζε την περιοχή και την πενταετία που παρουσίαζε τα μικρότερα κέρδη. Επίσης, μέσα στην πενταετία, ποιο είναι το έτος που η μονάδα παρουσίασε το μικρότερο κέρδος. Το σκεπτικό είναι ότι η πενταετία είναι μοναδική.

Απάντηση

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ

ΑΚΕΡΑΙΕΣ: I, Y, ΕΤΗ[24, 10], B2, K

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ: ΚΕΡΔΗ[24, 10], Σ, ΜΟ, B1

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ: ΠΕΡΙΟΧΗ[24]

ΑΡΧΗ

! απαίτηση-1

ΓΙΑ I ΑΠΟ 1 ΜΕΧΡΙ 24

ΓΡΑΨΕ 'Δώσε περιοχή'

ΔΙΑΒΑΣΕ ΠΕΡΙΟΧΗ[I]

ΓΙΑ Y ΑΠΟ 1 ΜΕΧΡΙ 10

ΑΡΧΗ_ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

ΓΡΑΨΕ 'Δώσε κέρδη χρονιάς:', 2000 + Y

ΔΙΑΒΑΣΕ ΚΕΡΔΗ[I, Y]

ΑΝ ΚΕΡΔΗ[I, Y] > 250000 ΤΟΤΕ

ΓΡΑΨΕ 'Λάθος δεδομένα. Προσπαθήστε πάλι'

ΤΕΛΟΣ_ΑΝ

ΜΕΧΡΙΣ_ΟΤΟΥ ΚΕΡΔΗ[I, Y] <= 250000

ΤΕΛΟΣ_ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

ΤΕΛΟΣ_ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

ΓΙΑ I ΑΠΟ 1 ΜΕΧΡΙ 24

K ← 2001

ΓΙΑ Y ΑΠΟ 1 ΜΕΧΡΙ 10

ΕΤΗ[I, Y] ← K

K ← K + 1

ΤΕΛΟΣ_ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

ΤΕΛΟΣ_ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

! απαίτηση -2

ΓΙΑ I ΑΠΟ 1 ΜΕΧΡΙ 24

Σ ← 0

ΓΙΑ Y ΑΠΟ 1 ΜΕΧΡΙ 10

Σ ← Σ + ΚΕΡΔΗ[I, Y]

ΤΕΛΟΣ_ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

ΜΟ ← Σ / 10

ΓΡΑΨΕ 'ΜΕΣΟ ΚΕΡΔΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ', ΜΟ

ΤΕΛΟΣ_ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

! απαίτηση -3

ΓΙΑ Y ΑΠΟ 1 ΜΕΧΡΙ 10

Σ ← 0

ΓΙΑ I ΑΠΟ 1 ΜΕΧΡΙ 24

Σ ← Σ + ΚΕΡΔΗ[I, Y]

ΤΕΛΟΣ_ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

ΓΡΑΨΕ 'Συνολικό κέρδος', 2000 + Y, ':', Σ, '€'

ΤΕΛΟΣ_ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

! απαίτηση -4

ΓΙΑ K ΑΠΟ 1 ΜΕΧΡΙ 24

ΓΙΑ I ΑΠΟ 2 ΜΕΧΡΙ 10

ΓΙΑ Y ΑΠΟ 10 ΜΕΧΡΙ I ΜΕ_ΒΗΜΑ -1

ΑΝ ΚΕΡΔΗ[K, Y-1] < ΚΕΡΔΗ[K, Y] ΤΟΤΕ

B1 ← ΚΕΡΔΗ[K, Y-1]

ΚΕΡΔΗ[K, Y-1] ← ΚΕΡΔΗ[K, Y]

ΚΕΡΔΗ[K, Y] ← B1

B2 ← ΕΤΗ[K, Y-1]

ΕΤΗ[K, Y-1] ← ΕΤΗ[K, Y]

ΕΤΗ[K, Y] ← B2

ΤΕΛΟΣ_ΑΝ

ΤΕΛΟΣ_ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

ΤΕΛΟΣ_ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

ΓΙΑ I ΑΠΟ 1 ΜΕΧΡΙ 24

ΓΙΑ Y ΑΠΟ 6 ΜΕΧΡΙ 10 ΜΕ_ΒΗΜΑ -1

ΓΡΑΨΕ 'Πενταετία με λιγότερα κέρδη:', ΕΤΗ[I, Y]

ΤΕΛΟΣ_ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

ΓΡΑΨΕ 'Έτος με λιγότερο κέρδος στην

& πενταετία:', ΕΤΗ[I, 10]

φροντιστήρια ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ

Η επιτυχία έρχεται πιο κοντά!

